

13. De gastvrijheid van de gemeente

Als er gesproken wordt over de kenmerken van de aantrekkelijke gemeente, wordt gastvrijheid over het algemeen niet als een apart kenmerk genoemd, als het al genoemd wordt. Maar ik heb ontdekt hoe essentieel ook dit kenmerk is voor de werfkracht en het getuigenis van de gemeente, even belangrijk als haar eenheid, haar gemeenschap en het functioneren van de gaven. Zonder gastvrijheid is een gemeente alleen met zichzelf bezig, hebben de leden het wellicht goed met elkaar, maar staat ze niet open voor de wereld om haar heen. Dat leidt vervolgens tot een isolement en isolement is tenslotte dodelijk voor het getuigenis naar buiten, maar niet minder voor het functioneren van de gemeente zelf.

Gemiste kans

Het is tegelijkertijd ook een gemiste kans, want in welke tijd is de gastvrijheid van de gemeente meer nodig dan juist nu? Onze samenleving wordt er niet gastvrijer op. Door het toenemende individualisme en materialisme zijn allerlei samenlevingsverbanden, woon- en leefgemeenschappen zoals de straat, de buurt en het dorp op tal van plaatsen uit elkaar gevallen en leven mensen hun eigen leven. Met het gevolg dat het 'samen' van de samenleving allang niet meer zo 'samen' is, een gemeenschap waarin mensen, in het bijzonder zij die alleen zijn, zich weten opgenomen. We leven in een cultuur met een toenemende eenzaamheid, gepaard aan een toenemend gebrek aan gastvrijheid. Ondanks alle vrije tijd is er voor de gast vrijwel geen tijd.

Hier ligt voor de gemeente van de Here Jezus Christus dan ook een bijzondere opdracht. Maar niet minder een uitnemende mogelijkheid om in een wereld die steeds minder gastvrij wordt, in de praktijk te laten zien wat zij in haar wezen is en zal zijn: een gastvrije gemeente.

Oude (bijbelse) papieren

Een oud joods verhaal vertelt van een rabbijn, die aan God vraagt waarom Hij de mens eigenlijk geschapen heeft, zo'n lastpak als de mens in wezen is. God antwoordt de rabbijn met een tegenvraag: 'Waarom heb ik alle dieren geschapen, alle runderen en schapen, alle vogels in de lucht en alle vissen in de zee?' De rabbijn blijft het antwoord schuldig. Dan vertelt God het verhaal van een koning die een groot paleis had vol met goede dingen en de heerlijkste spijzen. Je kon het niet bedenken of hij had het, alleen, een ding had hij niet: gasten! Wat voor plezier beleefde deze koning in zijn grote paleis met zoveel overvloed, maar zonder gasten? Toen riepen de engelen in koor, zo vertelt de rabbi: 'O Here, onze Here, hoe heerlijk is Uw Naam op de ganse aarde!'

Dit verhaal maakt duidelijk hoe de Here God als de grote Gastheer, net als die koning, uitziet naar Zijn gasten, naar Zijn mensen, en hoe Hij hun aanwezigheid op prijs stelt. Wat zou ook de aarde zijn zonder 'gasten'? Daarom schiep God de mens, schiep Hij ons. Niet omdat Hij ons nodig had, niet omdat Hij zonder ons geen God kon zijn, maar omdat Hij er een goddelijk plezier in had en nog altijd heeft om voor ons als Zijn gasten op aarde te zorgen en ons van alles wat Hij geschapen heeft te laten genieten. Wij als zijn gasten zijn dan ook van waarde voor Hem, kostbaar in Zijn ogen.

Ik las ergens: 'Wij zijn zelf te gast bij een vriendelijke God. Hij heeft kostelijke vruchten laten groeien. En om te zorgen dat we die kunnen proeven heeft Hij ons smaakorganen gegeven. Onze neus kan de heerlijke geuren opsnuiven. Onze ogen verzadigen zich aan de bonte kleuren van Zijn schepping. En als de Bijbel spreekt over Gods grote feestmaal, gaat het over 'vette spijzen'. Daarbij gaat het er niet zuinig aan toe. We hebben te maken met overvloed. God zelf is dan ook de Gastheer bij uitstek!' Als er iemand gastvrij is, is Hij het wel! Zo wordt van het nieuwe Jeruzalem gezegd dat de twaalf poorten - naar elke windrichting drie - nooit gesloten worden, maar altijd open zijn (Openb. 21:13,25). Over gastvrijheid gesproken! Zij vindt in de eerste plaats haar oorsprong in God Zelf!

Daarom stond ook in Israël de gastvrijheid zo hoog aangeschreven. En al kom je het woord in het Oude Testament niet tegen, de gastvrijheid zelf des te meer. Het meest bekende voorbeeld is wel Abraham. Hij wordt de vader van alle gelovigen genoemd (Rom. 4:11), maar hij is het ook van de gastvrijheid, iemand die zich heel goed realiseerde dat Hij zelf gast was op aarde, vreemdeling en bijwoner (Hebr. 11:13), afhankelijk van anderen en in hen van God. Zijn gastvrij-

heid is voorbeeldig geworden. Volgens een rabbijnse overlevering had zijn tent zelfs vier ingangen, zodat zijn gasten nooit tegen een dichte 'deur' opliepen! In Genesis 18 lezen we dat hij bezoek krijgt, het blijken later engelen van God, zelfs God Zelf te zijn. Maar hij laat ze niet gaan dan nadat hij hun van al het nodige overvloedig heeft voorzien. En dan te bedenken dat dat bezoek vlak na zijn besnijdenis kwam, waarvan een joodse legende vertelt dat hij er heel ziek van was. En dan ook nog bezoek op het heetst van de dag (Gen. 18:1)! Maar ondanks zijn koorts onthaalt hij die mannen, daar is hij niet te ziek voor! Een duidelijk voorbeeld van wat Gods gastvrijheid in iemand kan doen!

Vrije toegang

Er is een tweede achtergrond. En dan kijken we naar de gasten. Want gasten gedragen zich niet altijd als gasten. Soms vergeten ze dat ze gasten zijn, misbruiken ze de gastvrijheid die ze genieten en eigenen ze zich zelfs toe wat niet van hen is. 'De aarde en haar volheid zijn des Heren koninkrijk domein, de wereld en die daarin wonen', zingt Psalm 24. Maar wat hebben wij ermee gedaan? We hebben de aarde in bezit genomen, zoals in de gelijkenis de pachters van de wijngaard (Luc. 20:9vv). We voeren oorlogen om wat niet van ons is. We zijn vergeten dat we gasten zijn. Waar we ons dat niet meer bewust zijn, is de gastvrijheid of herbergzaamheid over het algemeen ver te zoeken.

En dat blijkt wel als God na eeuwenlang geduld Zijn Zoon naar deze aarde stuurt. Hij kwam naar Zijn 'eigen huis', want het is alles van Hem. Maar inmiddels hebben de gasten zich alles toegeëigend. Er is voor Hem zelfs geen plaats in de herberg. En nog maar nauwelijks ter wereld gekomen wordt Hij al een vluchteling. Over herbergzaamheid gesproken, Hij vindt nergens plaats om het hoofd neer te leggen (Matth. 9:20). Moet je je voorstellen: je hebt een eigen huis, je moet voor je werk een jaar naar het buitenland en je stelt je huis ter beschikking aan een stel gasten, familie nog wel! Mooi geregeld, ieder geholpen. Maar je komt terug en je kunt er niet meer in. Ze hebben de sloten vervangen en ze laten je op de stoep staan. Na herhaald kloppen komen ze zelfs naar buiten en schelden en slaan je van de deur af!

Niet voor te stellen (hoewel?), wie doet zoiets? Maar zo deden wij met Jezus! Als een *persona non grata* wordt Hij de stad uitgegooid en zelfs aan een kruis geslagen. Golgotha is het 'toppunt' geworden van onherbergzaamheid. Kun je nagaan hoe wij onze afkomst vergeten zijn en denken het alleenrecht hier te hebben. En dat blijkt nog altijd. Want hoeveel mensen, ook kerkmensen, hebben geen moeite met de gasten en vreemdelingen in ons midden? En dat terwijl we zelf asielzoekers zijn! Want ons 'thuis' is toch ergens anders?

Maar Jezus laat zich eruit gooien, Hij laat zich aan het kruis spijkeren, omdat het de enige mogelijkheid was om ons, die zo vervreemd waren van God, weer terug te brengen bij Hem. En dat is het wonder, want door ons om te keren tot God en door het geloof in de Here Jezus mogen wij terugkomen bij Hem. Dan ziet Hij ons zelfs niet meer als vreemden voor Hem, ook niet meer als gasten, maar als huisgenoten, als mensen die kind aan huis bij Hem zijn geworden (Ef. 2:19). Zoals de jongste zoon uit de gelijkenis die weer thuis mocht komen: hij werd niet als een gast onthaald, maar als de zoon (Luc. 15:12vv). En als wij door het geloof in de Here Jezus vrije toegang hebben gekregen tot het huis van de Vader, zullen we dan niet gastvrij zijn naar anderen? Zeker naar anderen die dat 'thuis' nog niet gevonden hebben?

Filoxenia

Er is nog een derde achtergrond van de gastvrijheid en ook die ligt in God zelf. Op een aantal plaatsen in de Bijbel lezen we dat Hij een bijzondere plek in Zijn hart heeft voor de kwetsbare, de zwakke, de ontrechte en de vreemdeling, soms in een adem genoemd met de wees en de weduwe (Ps. 146:9; Jer. 7:6). Hij heeft ze hartelijk lief. En dat betekent ook het Griekse woord *filoxenia*. Wij vertalen dat met gastvrijheid of herbergzaamheid, maar heel letterlijk betekent het: liefde tot de vreemdeling. Zoals gezegd: die liefde is er in de eerste plaats in God zelf. Vandaar dat Hij ook speciale wetten heeft gegeven om deze groep te beschermen. Een vergeten garf op de korenakker moest voor hen blijven liggen (Deut. 24:19). Zo mocht Ruth op grond van deze wet aren rapen op de akker van Boaz. Uit al deze teksten blijkt wel hoe begaan de Here God is met de zwakken in de samenleving, met asielzoekers, met mensen die van huis en haard zijn verdreven, met vreemdelingen.

Hoe duidelijk is dat ook te zien in de Here Jezus, de Zoon van God. In Hem klopt hetzelfde hart van de Vader! En dat blijkt wel! Was Hij zelf vaak aangewezen op een aantal gastadressen, zoals Hij bijvoorbeeld soms te gast was bij Maria, Martha en Lazarus in Bethanië (Luc. 1:38vv), waar Hij kwam werden de rollen spoedig omgekeerd. Daar werd Hij de gastheer, zelfs bereid

om de voeten van de ander te wassen, erop uit om te delen van Zijn liefde en goedheid, genezing en kracht. Gastvrij uitdelen, royaal geven, soms heel letterlijk in de spijziging van de vijfduizend, mensen zegenen en voorzien van al het goede, het was Zijn lust en Zijn leven! We zien dat met name zien in het heilig avondmaal, waar Hij zichzelf uitdeelt in de tekenen van brood en wijn, als tekenen van het offer dat Hij bracht tot verzoening van onze zonden. In Hem is die gastvrijheid vlees en bloed geworden! Als wij te gast mogen zijn aan Zijn tafel, mag een ander dat dan niet bij ons?

Het blijft zelfs niet zonder consequenties als we dat niet doen. In de gast ontvangen we namelijk de Here zelf, zo leert de Bijbel ons. De apostel zegt: 'Vergeet de herbergzaamheid niet, want daardoor hebben sommigen, zonder het te weten, engelen geherbergd' (Hebr. 13:2), een woord dat refereert aan de gastvrijheid van Abraham (Gen. 18:1vv). We kennen ook het voorbeeld van de Emmaüsgangers. Zonder hun weten ontvangen zij de Opgestane zelf in hun huis. In Mattheüs 25 wordt het door de Here nog sterker toegespitst en geconcretiseerd. Daar lezen we hoe Hij zich identificeert met de hongerigen en dorstigen, met de vreemdelingen, de naakten, zieken en gevangenen. Het omzien naar hen en de ontvankelijkheid voor hen maakt Hij zelfs tot een criterium op grond waarvan we Zijn Koninkrijk al dan niet binnengaan. Wie hen hartelijk en gastvrij ontvangt, die ontvangt Hem! Wie dat niet doet, houdt -ondanks alle vrome argumenten wellicht - niet alleen de deur voor hén dicht, maar ook voor Hém!

Maaltijd en gastvrijheid

In het kader van de gastvrijheid verdient de maaltijd bijzondere aandacht. De maaltijd is immers sinds mensenheugenis een gemeenschappelijk gebeuren, veel meer dan het op een zelfde moment tot je nemen van het nodige voedsel, zoals dieren dat doen. De maal-tijd is een tijd en een unieke plek voor ontmoeting en gesprek, voor uitwisseling van ervaringen en het delen van vreugde. Het is de meerwaarde van de maaltijd, naast de fysieke zit er ook een geestelijke kant aan. Het is daarom niet toevallig dat in de Bijbel de maaltijd zo'n belangrijke plaats inneemt. Betekende een van de eerste keren dat er 'samen' gegeten werd, een ramp, het begin van de zonde en gebrokenheid (Gen. 3:1vv), straks, aan het einde, als de zonde teniet gedaan zal zijn, wordt ons de volkomenheid van Gods Koninkrijk voorgesteld onder het beeld van het bruiloftsmaal van het Lam (Openb. 19:9; vgl. Jes. 25:6vv). Tussen die eerste en die laatste bladzijden van de Bijbel komen we nog vele malen de maaltijd tegen. Het blijkt een uitermate belangrijk gebeuren te zijn in de relatie met God en elkaar.

Maar juist vanwege de gemeenschappelijkheid is de maaltijd ook een uitstekende mogelijkheid om de gastvrijheid gestalte te geven. In de Bijbel zijn de maaltijd en de gastvrijheid dan ook onlosmakelijk met elkaar verbonden. We noemden Abraham al, maar ook Lot maakte een maaltijd klaar voor enkele onverwachte gasten die eveneens engelen van God bleken te zijn (Gen. 19:1vv). Jezus begon Zijn bediening aan een feestmaal in Kana, waarbij Hij zo'n 700 liter water in wijn veranderde. In gelijkenissen wordt door Hem vaak het voorbeeld van een (koninklijke) maaltijd gebruikt (Matth. 22:1vv). Zelf is Hij regelmatig een van de disgenoten, denk maar aan de maaltijd in het huis van Simon, de Farizeeër (Luc. 7:36vv). Ook schaamt Hij zich niet aan een tafel te zitten met tollenaars en zondaars. En als de belangrijkste gestalte van de gemeenschap met God en met elkaar heeft Hij ons het avondmaal gegeven, als een maaltijd van gedachtenis, dankzegging, verzoening, blijdschap, liefde en hoop. Kortom, de Bijbel laat er geen onduidelijkheid over bestaan hoe belangrijk de maaltijd is in het (samen)leven als zodanig, maar zeker binnen de gemeente.

Diezelfde maaltijd is wel enorm onder druk komen te staan. Ongeveer op elke hoek van de straat kunnen we uit de muur eten, er zijn kant en klare maaltijden te kust en te keur, de magnetron brengt ze in enkele minuten op temperatuur, de tv aan, krantje ernaast, eten maar. Nauwelijks nog gezamenlijk, want ouders en kinderen komen op ongelijke tijden thuis, en als de een thuiskomt is de ander al weer vertrokken naar de sporttraining of muziekschool. Ook in christelijke gezinnen is een gemeenschappelijk moment voor een dagelijkse liturgie van lied, schriftlezing en gebed in vele gevallen nauwelijks meer mogelijk.

Het is daarom de hoogste tijd opnieuw de (bijbelse) waarde te zien van de gemeenschappelijke maaltijd. Als een positief teken mag worden opgemerkt dat dat binnen de kerken gaandeweg meer wordt gezien. Steeds meer groepen en kringen beginnen de avond met een eenvoudige maaltijd. Iemand zei: 'In het Koninkrijk van God eet men ook niet uit de muur!' En zo is dat.

Rond de tafel moeten we zijn om de gemeenschap te oefenen, te vieren en te beleven. Toch al, maar zeker ook in het kader van de gastvrijheid. De maaltijd biedt namelijk een unieke mogelijkheid tot een open ontmoeting, waarbij gasten tegelijkertijd zichzelf kunnen blijven. Iemand zei: 'De tafel doet ons iets. Zolang we nog staan is de ene mens groter dan de andere, kijkt de een soms neer op de ander en kijkt de ander op tegen de een. Maar aan tafel bevinden we ons op hetzelfde niveau, er is geen boven of beneden meer, we ontmoeten elkaar op ooghoogte'.

Belemmeringen

Gastvrijheid is niet iets vanzelfsprekends, alsof iedereen van nature wel min of meer gastvrij is. Dat is niet het geval, ook christenen niet. De gastvrijheid kent aan aantal belemmeringen. Niet toevallig wordt er in de Bijbel een aantal keren toe opgeroepen. Paulus zegt: 'Legt u toe op de gastvrijheid' (Rom. 12:13). Dat deden ze uit zichzelf dus niet zo gemakkelijk in die gemeente. 'Vergeet de herbergzaamheid niet', lazen we al (Hebr. 13:2). Je kunt als gemeente zo met jezelf bezig zijn dat je de gastvrijheid vergeet. Blijkbaar was dat in die tijd al zo en in onze postchristelijke en -moderne tijd is dat niet minder het geval. Bij slinkende aantallen en teruglopende betrokkenheid zijn we als gemeente geneigd ons in het isolement terug te trekken om nog te houden wie we hebben, de bekende overlevingsstrategie. De enige deur die we hebben - in plaats van vier naar de vier windrichtingen - doen we als gevolg daarvan dicht of zetten we hooguit op een kier. Het is de angst die erachter zit en angst is een enorme belemmering voor de gastvrijheid.

Dat heeft te maken met het volgende, want wie is de gast? Wie is de vreemdeling? Juist het feit dat hij anders is maakt hem tot iemand die je van nature al op een veilige afstand probeert te houden. Velen hebben dan ook grote moeite met de vele allochtonen in ons land. Het wordt te vol, wordt gezegd. Maar is dat de echte reden? Worden zij niet als een bedreiging ervaren en heeft het daarom niet alles te maken met angst? Een vreemdeling kan namelijk een vijandsbeeld oproepen. Daarom is het niet zo vreemd dat bij een moord of een andere misdaad vele vingers wijzen naar het asielzoekerscentrum in de buurt of dat buurtje met die vele buitenlandse gezinnen! De vreemdeling als vijand. Sommige talen hebben zelfs één woord voor 'vreemdeling' en 'vijand'! Het blijkt in de praktijk nog maar al te vaak op te gaan. Juist het anders zijn van de ander maakt hem bedreigend, de andere cultuur die hij meebrengt, de (eet)gewoonten, het levenspatroon, de andere manier van denken, de taal, de godsdienst. Vooral dat laatste wordt door menigeen van de gemeente als een heel grote bedreiging ervaren. Volgens sommigen (of velen?) is de islam zelfs de grootste vijand van de kerk!

Maar ook de buitenkerkelijke wordt soms, dan wel niet als een vijand, maar wel als een bedreiging ervaren. Zij werken er immers - wellicht onbedoeld, maar dan toch - aan mee, dat de christelijke gemeente naar de rand van de samenleving wordt gedrukt. Dat gegeven bevordert de gastvrijheid jegens hen niet. Er zit ook de angst achter dat, als een buitenkerkelijke tot geloof komt, hij het gemeentelven zal beïnvloeden en sommige tradities die hij niet kan meemaken, zal aantasten, enz. Die angst is overigens al heel oud, die komen we ook al in de tijd van Paulus tegen als het gaat om de verhouding van christenen uit de joden en uit de heidenen. Tal van vooroordelen versterken dit gevoel van angst, alsof - bijvoorbeeld - een buitenkerkelijke die tot geloof komt en zich aansluit bij de gemeente al bij voorbaat van plan zou zijn de gemeente te 'veranderen'. Het is wel duidelijk hoezeer een dergelijk vooroordeel de gastvrijheid belemmert. En niet alleen van de gemeente, ook van ons persoonlijk. Als je immers met een buitenkerkelijk iemand omgaat, op je werk of als buur, doet dat iets met je. Die ander komt, zeker als je dagelijks met elkaar omgaat, je wereld binnen. Met het gevolg dat je je mogelijk geobserveerd voelt door de ander, die kijkt onwillekeurig of je levenswandel in overeenstemming is met wat je zegt te geloven, die stelt je mogelijk vragen naar je geloof en je levenswijze, enz. Dat kan heel bedreigend zijn, zeker als er aan je leven in het geloof voor je gevoel toch al zoveel mankeert, en niet alleen voor je gevoel, ook in werkelijkheid. Daarom: waar begin je aan om open te zijn, gastvrij te zijn voor anderen en al te nauwe contacten aan te gaan?

Er is ook nog een heel praktische belemmering te noemen. Gastvrijheid kost tijd, kost ook geld, al weegt het eerste zwaarder dan het tweede. En tijd hebben we niet hadden we al geconstateerd, te weinig tijd voor je man, vrouw en kinderen, te weinig tijd voor je familie, voor het onderhouden van de contacten

in de Gemeente. En dan komen daar ook de gasten nog eens bij, vreemdelingen en buitenstaanders! Waar halen we de tijd vandaan? De maanden, weken en uren zijn te kort. In zo'n situatie wordt de gast een last. En met een min of meer "verplichte" gastvrijheid doen we de gast geen plezier en onszelf evenmin.

Een belemmering is ook dat we van onszelf vinden te weinig communicatieve gaven te hebben. Er kunnen ook bepaalde blokkades in ons leven zijn, die ons belemmeren voor de ander, wie die ander ook is, open te staan.

Zo zouden er meer belemmeringen te noemen zijn. En het is goed ze te benoemen, zodat er aan gewerkt kan worden en de bedreiging tot een uitdaging wordt, zodat het de gastvrijheid van de Gemeente ten goede komt. De (bijbelse) opdracht blijft trouwens ook staan. Maar dat niet alleen, het zou ook tot grote schade van de Gemeente zelf zijn als zij in de belemmeringen bleef steken.

Praktijk

Met een variatie op "verbeter de wereld en begin bij je zelf", kun je zeggen: bevorder de gastvrijheid van de Gemeente en begin in je eigen huis. Daar begint de gastvrijheid ook. De mate van gastvrijheid van de Gemeente zal ook zelden groter zijn dan de gastvrijheid van de gemeenteleden. Om de concretisering ervan nader te omschrijven wil ik er eerst een aantal opmerkingen over maken, een soort *tien geboden* of -beter- aanwijzingen.

- * Gastvrijheid is niet een gave die je al dan niet "hebt", al is de een gastvrijer dan de ander, gastvrijheid is een opdracht voor alle gemeenteleden, niemand uitgezonderd.
- * Gastvrijheid komt je niet aanwaaien, het gaat niet vanzelf. Het kost wat van jezelf, het vraagt tijd, inzet en aandacht, het heeft iets van een "offer". Je moet er dan ook bewust voor kiezen.
- * Gastvrijheid betekent niet alleen de ander ontvangen in je huis, maar vooral ook in je hart, in je gebed, in je leven. Gastvrijheid vraagt *innerlijke* ruimte, de ander moet over de drempel van je hart kunnen komen. Als er daarom wel ruimte is in je huis, maar niet in je hart, kun je van echte gastvrijheid niet spreken.
- * Gasten zullen -zelfs zonder woorden- merken dat ze welkom zijn, dat je blij bent met hun komst, dat je het fijn vindt hen te ontvangen, te verrassen, goed te doen met een maaltijd, hen te zegenen.
- * Gastvrijheid betekent liefde tot de gast, vanuit de overtuiging dat ze van waarde zijn voor God, kostbaar in zijn oog. Het houdt in dat je een oprechte en liefdevolle belangstelling hebt voor de ander; dat je bereid bent om echt te luisteren, niet alleen met je oren, maar ook met je hart.
- * Gastvrijheid heeft ook te maken met de inrichting van je huis, met gezelligheid, met een sfeer die warmte uitstraalt. De gasten moeten kunnen merken dat je op hen gerekend hebt en dat je alle voorbereidingen getroffen hebt om hen gastvrij te ontvangen.
- * Een gast moet zich ook vrij kunnen voelen. Het is ook *gast-vrijheid*. Van de gelegenheid mag geen misbruik worden gemaakt om hem iets op te dringen, hij moet zichzelf kunnen zijn. Gastvrijheid met een "verborgen agenda" is dan ook verwerpelijk, de gast wordt op deze wijze verlaagd tot een "object". Hetzelfde geldt als gasten worden uitgenodigd om als klankbord te fungeren voor het "eigen verhaal" van

- de gastheer of -vrouw.
- * De vrijheid van de gast betekent overigens niet dat hij de sfeer bepaalt en -bij wijze van spreken- het menu samenstelt. We behoeven onze identiteit niet te verloochenen. Gastvrijheid is geen kleurloosheid. Als gastheer of -vrouw zullen we onszelf blijven in onze overtuiging, in ons geloof en onze levensstijl, zeker ook rond de maaltijd.
 - * Gastvrijheid heeft te maken met gelijkwaardigheid en wederkerigheid. De gastheer of -vrouw moet zich niet laten leiden door een overdreven gevoel van weldadigheid om er de gast vervolgens mee te overladen. Hij moet kunnen bedanken voor dingen. Hij mag ook best helpen bij het dekken van de tafel en de afwas!
 - * Gastvrijheid gaat niet uit van het adagium "voor wat hoort wat", zodat je als gastheer en -gastvrouw heimelijk verwacht een keer "teruggevraagd" te worden. Gastvrijheid is onvoorwaardelijke liefde tot de ander, zonder bijbedoelingen of verborgen verwachtingen.

Gastvrije kerkdiensten

Bovenstaande aanwijzingen gelden de gemeenteleden, de ambtsdragers voorop, want van hen, in het bijzonder van de ouderlingen(!), mag verwacht worden dat ze gastvrij zijn (1 Tim.3:2). Maar ze gelden de héle Gemeente, zoals Paulus in Rom.12:13 de héle Gemeente aanspreekt. Een plek waar die gastvrijheid vooral zichtbaar kan worden is in en rond de eredienst. Naast de speciale verwelkoming van de gasten bij het begin van dienst is het ook goed hen bij de ingang al te verwelkomen en de weg te wijzen in de kerk en de kerkdienst. Vooral heeft menige vrouw in de Gemeente de gave om dit te doen en gastvrouw te zijn. Maar wie het ook doet, belangrijk is dat nieuwkomers het gevoel hebben hartelijk welkom te zijn, zonder zich ontdekt te voelen. Zij moeten anoniem kunnen blijven als ze dat willen. Niet minder belangrijk is dat de leden van de welkomstdienst ook tijdens de dienst biddend bij de gasten betrokken zijn. Na de dienst zijn ze weer bij de uitgang te vinden om gasten persoonlijk uit te nodigen voor een kopje koffie, zo mogelijk een gesprekje met hen aan te knopen en wat informatiemateriaal van de Gemeente mee te geven. Gasten zullen zo in ieder geval mogen merken dat hun aanwezigheid zeer op prijs werd gesteld en dat ze ook een volgende keer hartelijk welkom zijn, zeker zij die aansluiting zoeken bij een Gemeente.

En ook al is bovenstaande een speciale taak voor de leden van de welkomstdienst, de hele Gemeente zal warmte en hartelijkheid uitstralen, een gast groeten, eventueel een plekje aanbieden, enz. Want nogmaals: gastvrijheid is niet een opdracht van de enkeling.

Andere plekken van gastvrijheid

Op een congres over de zevenmaal vierentwintiguurseconomie zei de voormalig directeur van de ANWB in reactie op de kritiek vanuit de kerken op die economie dat de kerken zich ook weleens bezig mochten houden met de vraag of ze zelf niet wat te kort open zijn, slechts drie uur in de week of nog korter! Ik zal deze uitspraak niet snel vergeten. Mensen die in de week een ogenblik de stilte willen zoeken komen bij de kerk meestal voor een gesloten deur. Zou het daarom niet goed zijn ook in de week een stukje gastvrijheid te laten blijken door het *openstellen van de kerk* gedurende een aantal uren? Waarom is er op Schiphol wel een stiltecentrum en in ziekenhuizen en niet in de kerk? Het zou goed zijn dat ook doordeweeks de kerk de mogelijkheid heeft

om toevallige passanten te ontvangen, zoals dat bij (monumentale) kerkgebouwen in de grote steden soms wel het geval is. Zo zijn er ook meerdere plekken als inloopmogelijkheid te creëren, zeker in de grotere plaatsen.

Ook de *open maaltijd* is een plek waar de Gemeente haar gastvrijheid zichtbaar kan maken, ook hier zonder bijbedoelingen, maar gastvrijheid om de gastvrijheid. Daarbij krijgen -vaak oudere- mensen, vooral zij die alleen zijn, de gelegenheid samen met anderen uit de buurt een eenvoudige maaltijd te gebruiken. Juist voor mensen die alleen gaan een bijzondere mogelijkheid om bijvoorbeeld een keer in de week met anderen aan tafel te zitten. Dat alleen al is een zegen. Dat het uitgaat van de kerk(en) moet niet onder stoelen of banken geschoven worden. Dat mag ook blijken uit het gebruik van een eenvoudige liturgie van lied, schriftlezing en gebed, waarmee een dergelijke maaltijd omgeven wordt.

Ik noem in dit verband ook de *asielzoekerscentra*, waarvan er inmiddels al enkele tientallen zijn in ons land. Dat God de God is van de volken en zijn heil ook voor alle volken heeft bestemd, is een reden te meer de vreemdeling die in onze poorten is, hartelijk te begroeten en gastvrij te ontvangen. Vele kerken in de buurt van een dergelijk centrum hebben dat inmiddels uit een oogpunt van *filoxenia* op een bijzondere wijze opgepakt, ondanks weerstanden bij sommige gemeenteleden, die met de nodige belemmeringen in zichzelf te maken hebben. Ook hier gaat het bij de gastvrijheid in de eerste plaats om de onvoorwaardelijke gastvrijheid, al is de praktijk dat er bij sommige vreemdelingen een honger is naar het Evangelie. Naast de hulp en aandacht in het kader van de gastvrijheid zullen we hen dat uiteraard niet onthouden, integendeel!

Menig gemeentelid heeft vandaag ook allochtone mensen in de straat of in de buurt. Bezoekwerk in een AZC zal ons daarom ook kritisch maken naar onszelf, want waarom aandacht en hulp geven in een dergelijk centrum, hoe goed en positief en nodig op zich, terwijl je de mensen in je buurt, zowel allochtonen als autochtonen misschien nauwelijks kent, laat staan met hen omgaat? Waarom je burens eens niet te eten gevraagd? Of dat Turks gezin twee huizen verderop? De volken zijn dichtbij gekomen, gastvrijheid begint dan ook dichtbij huis!

Getuigenis

Ook al is *filoxenia* liefde voor de vreemdeling "om niet", dat neemt niet weg dat langs deze weg al velen met het Evangelie in aanraking zijn gekomen, zeker in de vroege kerk. Toen kwamen christenen bij elkaar in gewone huizen. Zonder hun gastvrijheid was de sterke groei van de kerk en de snelle verbreiding van het Evangelie ondenkbaar geweest. God heeft die gastvrijheid van zijn Gemeente met andere woorden op een bijzondere manier gebruikt om mensen met Zijn Boodschap van heil en leven in aanraking te brengen. En nog altijd blijkt dat de gastvrije ontvangst in kerk, kring of groep, of gewoon bij individuele gemeenteleden thuis, voor menigeen de weg is om met het christelijk geloof in aanraking te komen en Christus te leren kennen. Gasten merken ook aan ons of de Here Jezus in ons leeft, ze merken iets van Gods liefde in de sfeer in huis, in de omgang met elkaar, in de omgang met hen. En dat kan ook niet anders. Als Christus in ons woont zijn we een leesbare brief van Hem, een brief die door hen gelezen wordt. Dat kan nieuwsgierig maken en aanleiding zijn tot

vragen. En zullen we op een vraag niet graag vertellen wie de Here voor ons is en wat Hij ook voor die ander wil betekenen? Wat gastvrijheid niet voor gevolgen kan hebben. Iemand zei: "De deur die je opendoet voor de ander, kan voor die ander de deur zijn tot het leven!"

Mattheüs'feest van gastvrijheid

Ik eindig dit hoofdstuk met het voorbeeld van Levi, alias Mattheüs, de tollenaar. Hij wordt door Jezus op een dag uit zijn tolhuis geroepen om Hem te volgen (Matth.9:9vv; Luc.5:27vv). Het laat ondertussen zien hoe de Here Jezus met deze "gast" bewogen was, hij had een warme plek in Zijn hart. Maar wat gebeurt? Op de roep van Jezus laat hij alles achter en gaat achter de Here aan. Zijn leven wordt totaal en radicaal, tot in de radix (=wortel), veranderd. Hij mag weer thuiskomen bij God en van een gast, iemand die volkomen vervreemd was van God, wordt ook hij een huisgenoot. Maar wat is vervolgens de eerste vrucht van zijn bekering? Gastvrijheid! En niet alleen voor de naaste discipelen van Jezus of voor andere volgelingen, maar vooral voor zijn collega's. Die is hij niet vergeten. Heeft hij gebroken met zijn verleden, hij heeft niet gebroken met de mensen van dat verleden, wel met hun praktijken, niet met henzelf! De liefde van de Here Jezus, waarmee zijn hart werd vervuld gunt hij dan ook van harte aan hen. En die liefde maakt vindingrijk en creatief. Hoe zou hij zijn collega's beter kunnen laten kennis maken met Jezus, dan door ze gewoon allemaal uit te nodigen voor een feestelijke maaltijd in zijn huis? Op deze manier kan hij een streep zetten onder zijn verleden en dat mag iedereen weten. Zo kan hij ook met Jezus en Zijn discipelen zijn bekering "vieren". Maar tegelijkertijd kan hij zijn vrienden, die net zo van God vervreemd zijn als hij zelf was, niet alleen het heerlijke eten, maar ook het andere leven dat hij gekregen heeft en de andere sfeer die er in zijn huis gekomen is laten "proeven". En zal hij dat zijn collega's niet mee laten maken? Hoe je ook feest kunt vieren!

